

Előszó

2021. november 18–19-én zajlott a *Felelős nyelvészet – Alkalmazott Nyelvészeti Konferencia* az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán.¹ A nemzetközi rendezvénysorozat azt a célt tűzte ki, hogy az alkalmazott nyelvészet fogalmát tágan értelmezve olyan kutatásokat mutasson be, amelyek aktuális, a társadalmat érintő nyelvhasználati jelenségeket járnak körül. A konferencián több mint száz magyar és angol nyelvű előadás hangzott el hazai és nemzetközi kutatók, alkalmazott területen dolgozó szakemberek, doktoranduszok és alap-, illetve mesterszakos hallgatók előadásában. Az előadások mellett a program részét képezte egy workshop, amely az iskolai romani nyelvhasználatról foglalkozott, valamint egy kerekasztal-beszélgetés a kutatói felelősség kérdésköréről. Kiemelt témaként jelent meg az anyanyelv és az idegen nyelv(ek) oktatásának számos kérdése (például az angol, a német, a magyar és magyar mint idegen nyelv vonatkozásában), többek között a tanulói motiváció és hatékonyság, a nyelvtanulás és a korpuszok kapcsolata, a tudományos írás. Ezenkívül hangzottak el előadások például a politikai nyelvhasználat, a szaknyelvek, illetve a terminológia, a fordítás és tolmácsolás, a digitális kommunikáció, a gyermekek nyelvhasználata, a kriminalisztikai nyelvészet, valamint az egészségügyi kommunikáció aktuális kérdéseiről.

A nemzetközi konferencia gazdag anyagából készült cikkeket, tanulmányokat egy tanulmánykötet és az *Alkalmazott Nyelvtudomány* c. folyóirat két különszáma adja közre (2022, 2023).² A jelen lapszámban közölt tanulmányok – általánosabb vagy specifikusabb témákat vizsgálva – a tágan értelmezett egészségügyi kommunikáció témaköréhez kapcsolódnak.

A tanulmányok a folyóirat előírásainak megfelelően kettős lektoráláson mentek keresztül, amely döntött a megjelenés, illetve az átdolgozás kérdésében. A szakmai bírálati folyamatban Fogarasi Katalin, Gocsál Ákos, Hámori Ágnes, Hrenek Éva, Kuna Ágnes, Mány Dániel, Simon Gábor, Tátrai Szilárd és Vladár Zsuzsa vettek részt, munkájukat itt is köszönjük.

A tematikus különszám első tanulmánya a megbízhatóság kérdéskörét járja körül. Horváth Ágnes egy átfogó, a nemzetközi helyzetet bemutató szakirodalmi áttekintés után Magyarországon végzett kérdőíves attitűdvizsgálattal tekinti át a megbízhatóság fontosabb területeit, középpontban a nem anyanyelvi páciensek helyzetével. Kiemelt témái a kulcsfontosságú, azaz vitális dokumentumok, a közvetítőnyelv, a tolmácsok, a kétnyelvű egészségügyi dolgozók, a rendszerszintű szabályozás meglétének vagy hiányának a kérdésköre, valamint az, hogy milyen kommunikációs stratégiák alkalmazásával javítható a megbízhatóság.

¹ A rendezvény honlapja: <http://resling.elte.hu/>

² Albert Ágnes – Bóna Judit – Borbás Gabriella Dóra – Brdar Szabó Rita – Csizér Kata – Vladár Zsuzsa (szerk.): *Fejezetek az alkalmazott nyelvészet területéről*. Budapest: Akadémiai Könyvkiadó. *Alkalmazott Nyelvtudomány* 2022. és 2023. évi különszám.

A társadalmi problémából kiinduló összegző áttekintést követően Kuna Ágnes és Csontos Nóra egészségügyi dolgozók konfliktustörténeteiben vizsgálja a KÖZLÉS aktusának mint narratív újrakonstruálási folyamatnak a megvalósulásait és funkcióit. A félig strukturált interjúkban orvosok és nővérek által elmesélt konfliktusokat a szerzők MAXQDA szoftverrel, kvalitatív szempontból elemzik. A tanulmány bemutatja a konfliktusokban megjelenő kommunikációt, érzelmeket, tudati folyamatokat kidolgozó metareflexiók konstrukcióit, valamint azok működését és szemantikai jellemzőit, kitérve a konfliktushelyzet résztvevőinek szerepeire is.

Az átéléses elbeszélés és ezzel összefüggésben a narratív újrakonstruálás fontos szerepet kap Constantinovits Milán, Vladár Zsuzsa és Constantinovits Miklós tanulmányában is, amely a Covid19-járvány alatt egy közös kórteremben fekvő páciensek és az őket kezelő orvosok interjúit dolgozza fel. A tanulmány kvalitatív és korpusznyelvészeti elemzéssel járja körül a BETEG, a BETEGSÉG és a GYÓGYULÁS szemantikai jellemzőit és metaforáit. Fontos eredménye, hogy a BETEGSÉG HARC metaforán túl számos egyéb, a közösségi élményen alapuló konceptualizációt ír le a páciensek és az orvosok elbeszéléseiben egyaránt.

Varga Éva Katalin, Márton Emese, Indig Balázs, Sárközi-Lindner Zsófia és Palkó Gábor tanulmánya szintén a Covid19-járvány témájához kapcsolódik. Az elemzés a korpusznyelvészet eszközeivel jellemzi az erdélyi és a magyarországi magyar orvosi terminológiahasználatot, rámutatva a különbségekre és hasonlóságokra is. A kutatás alapja az a gyűjtemény, amelyet egyrészt a *Transylvania korpusz*, másfelől az online hírportálokból, pandémiához kapcsolódó szövegekből létrehozott *Covid korpusz* alkot, a két korpusz együttesen több mint 30 millió szövegszót tartalmaz.

A tematikus szám utolsó írásában az egészségügyi kommunikáció egy szűkebb területe kerül előtérbe. Kuna Ágnes és Markó Alexandra egészségügyi dolgozók oktatására használt videók elemzésével hasonlítja össze a beteg- és az orvoscentrikus kapcsolatépítési mód szupraszegmentális és pragmatikai jellemzőit.

A kötet szerkesztői:

KUNA ÁGNES, VLADÁR ZSUZSA, HRENEK ÉVA

Budapest, 2023. január 30.